

Deense vogeljacht ongekend groot

Andri Binsbergen

Er wordt de laatste jaren in ons land veel kritiek geuit op de jacht in eigen land. Tegelijkertijd duren de acties tegen de zangvogelmoord in zuidelijke landen voort. Er is echter een land in West-Europa dat bij alle kritiek op de jacht buiten schot blijft, namelijk Denemarken. Een land dat iets groter is dan ons land en 155.000 jagers telt. Dat wil zeggen dat 8% van de mannelijke bevolking vanaf 16 jaar (minimum leeftijd voor een jachtakte) jaagt. Gemiddeld schieten deze jagers elk 20 vogels in een jaar. Vooral de waterwildjacht is populair — iedere jachtaktehouder mag zonder meer jagen op zee, in fjorden en baaien, tenzij die wateren privé eigendom zijn — en men mag daarbij op erg veel soorten schieten. Er is berekend dat er in Denemarken per 100 km² land 278 waterwildjagers zijn (tegen 83 in Nederland).

In Denemarken wordt de jacht de laatste jaren sterk bekritiseerd, vooral van de kant van de Deense Ornithologische Vereniging (DOF), die weliswaar slechts circa 5000 leden telt, maar daaronder een aantal zeer fanatieke, merendeels jonge ornithologen. De omvang van de jacht in Denemarken kwam ook aan het licht tijdens de onderhandelingen over de ontwerp-richtlijn voor de vogelbescherming. Vooral van Nederlandse zijde is daarbij kritiek geuit op de jacht op steltlopers en het is voor een niet gering deel te wijten aan de Deense weigering om deze soorten uit de lijst van jachtwild te schrappen en de Nederlandse weigering om opname van deze soorten te aanvaarden dat de richtlijn nog niet is aangenomen.

Organisatie

De jacht is in Denemarken goed georganiseerd, hetgeen onder andere blijkt uit de jachtstatistiek die al jaren wordt bijgehouden door het Vildbiologisk Institut te Kalø

aan de hand van opgaven van de jagers zelf. Het Vildbiologisk Institut is een wetenschappelijke instelling, die ook veel aan het behoud en het beheer van natuurreservaten doet. Net als in ons land wordt de Jachtwet uitgevoerd door het ministerie van Landbouw, terwijl de natuurbescherming onder een ander ministerie ressorteert, in dit geval het Milieuministerie. Er is echter geen aparte vogelbeschermingswet zoals bij ons. Alle vogels waarop geen jacht is geopend zijn beschermd, maar nergens in de Jachtwet staat precies aangegeven wat die bescherming inhoudt. Zo bestaat op het prepareren van beschermde vogels nauwelijks controle, de preparateurs behoeven zich slechts bij de plaatselijke politie te melden. Het Milieuministerie, dat uitvoering geeft aan de Natuurbeschermingswet, zou daaronder ook de vleermuizen en andere niet bejaagbare zoogdieren willen beschermen, maar kan dat niet

In Denemarken worden gemiddeld jaarlijks nog zo'n 43.000 wulpen geschoten! Foto: Frits van Daalen.

omdat alle zoogdieren onder de werking van de Jachtwet vallen. Onder die omstandigheden is het belangrijk dat het ministerie voor Milieu voor verandering van de wetgeving ijvert en tracht de jachtwet naar zich toe te trekken.

Interessant is het te zien dat de Denen voor het zogenaamde schadelijk wild een gesloten tijd kennen, waarvan merkwaardig genoeg de Roek, die sinds kort in Nederland beschermd is, praktisch is uitgesloten.

Aantallen

De cijfers van de Deense jachtstatistiek zijn niet in alle gevallen zo gedetailleerd dat van elke soort gezegd kan worden hoeveel exemplaren er van worden geschoten. Het totale aantal geschoten vogels bedraagt per jaar zo'n 3 miljoen.

De meest geschoten soort is de Fazant (circa 750.000). Fazanten worden net als bij ons gefokt en daarom zou je tegen deze jacht niet zo'n bezwaar hoeven te hebben, ware het niet dat andere vogels er de dupe van zijn. Het is namelijk op grond van de Deense jachtwet toegestaan om Sperwers, Haviken en Buizerden op of in een kring van 50 meter rond Fazanten- en kippenfokkerijen te schieten of zelfs te klemmen! Hoeveel van deze stootvogels worden gedood is niet bekend. Overigens is de jacht met Havik of andere stootvogels in Denemarken niet toegestaan.

De Patrijs is in Denemarken sinds de zestiger jaren achteruitgegaan. Toch worden er jaarlijks nog 200.000 Patrijzen geschoten. Andere soorten dan *Perdix perdix* komen er niet voor; het uitzetten van niet-inheemse vogel- en zoogdiersoorten is verboden en bij mijn weten heeft men nooit geprobeerd om er Rode Patrijzen te introduceren, zoals in andere landen.

Van Ekster en Vlaamse Gaai worden per jaar 200.000 exemplaren geschoten. Het aantal geschoten Roeken is van 70.000 in het begin van de zestiger jaren tot 110.000 in de zeventiger jaren gestegen. Van de Bonte en de Zwarte Kraai (de laatste dringt vanuit het zuiden langzaam op) worden er jaarlijks 300.000 geschoten. Hoewel de Denen werkelijk alles eten (als ik ze moet geloven), zal deze jacht toch voornamelijk bedoeld zijn als bestrijding van schadelijk geachte vogels. Toch zie je vaak nog grote troepen Bonte Kraaien. Op het eiland Laesø bijvoorbeeld zitten werkelijk honderden Bonte Kraaien en tijdens mijn bezoeken aan dit vogelrijke eiland heb ik nooit iets van schade gezien of gehoord. De jacht op Zwarte Kraaien in Zuid-Jutland betekent wel een bedreiging voor de Raaf in

verband met mogelijke verwarring. De stand van de Raaf is echter van 10-15 paar aan het eind van de vijftiger jaren tot ca. 170 paar in 1974 gestegen. Men neemt aan dat dit herstel voor een groot deel te danken is aan het in 1967 ingevoerde verbod tot het uitleggen van gifeieren, waaraan veel van de sinds 1922 beschermde Raven stierven.

Het aantal geschoten Hout- en Holenduiven is in de laatste tien jaar van circa 495.000 tot circa 300.000 afgenomen. Het aantal duiven tijdens de trek bij Falsterbo is tegelijkertijd toegenomen! Waaraan het verminderde afschot te danken is is onbekend. Turkse Tortels mogen sinds 1973 worden bejaagd (oktober en november). Men schiet er jaarlijks 15.000.

Eén derde van de jachtbuit van de Deense jagers bestaat uit waterwild. Onderzoekingen van Holm Joensen hebben aangetoond dat 43 % van de jachttakehouders eenden schiet. Er worden ongeveer 750.000 eenden per jaar geschoten, verdeeld over een half miljoen zwem- en een kwart miljoen duik-eenden. De Wilde Eind neemt met 380.000 gemiddeld per jaar de eerste plaats in. De Eidereend wordt eveneens zeer intensief bejaagd (gemiddeld 136.000 per jaar). Uit het hierbij afgedrukte tabelletje blijkt dat de jachtdruk op soorten als Brilduiker, Middelste en Grote Zaagbek niet gering is. Verder worden er ca. 83.000 Meerkoeten geschoten. De jacht vanaf motorboten op deze soort heeft aan populariteit gewonnen en het aantal geschoten koeten neemt van jaar tot jaar toe.

Dan zijn er nog de Alken en Zeekoeten, zee-duikers en Aalscholvers en de Fuut, waarvan er in totaal gemiddeld 18.000 per jaar worden geschoten. Een argument daarbij schijnt te zijn dat deze vogels schade doen aan de visstand. Bij de onderhandelingen over de EEG-richtlijn voor de vogelbescherming hebben de Denen deze soorten echter laten vallen.

De Aalscholver verdient aparte aandacht, omdat het hier de als bedreigd beschouwde continentale ondersoort *sinensis* betreft, die in ons land sterk is achteruitgegaan en waarvan er in Europa hooguit nog een paar duizend paar broeden. In Denemarken broeden nog $\pm$ 1200 paar. De kolonies worden bedreigd. Buiten de broedplaatsen wordt de Aalscholver ook nog bejaagd, terwijl op visvijvers de soort het hele jaar gedood mag worden. De jacht sluit in het voorjaar zo laat (1 mei) dat ook broedende vogels kunnen worden geschoten. Al met al een onverkroppelijke zaak, die de Deense vogelbeschermers een doorn in het oog is.

Ook de jacht op Blauwe Reigers vinden de Deense beschermers ronduit schandalig. Het Deense broedvogelbestand is minder dan 2000 paar groot. Er worden jaarlijks 5 tot 7 duizend vogels geschoten; dat zullen voor een groot gedeelte trekkers uit de Baltische staten zijn. De jacht is open van 1 juli tot en met 31 december, maar bij visvijvers mag deze soort het hele jaar worden geschoten. Vergelijken we Deense viskwekerijen echter met de Nederlandse, dan zien we dat dat Denen haast boven al die visvijvers draden hebben gespannen om vogels te weren, terwijl deze methode in Nederland bij mijn weten nergens wordt toegepast. In ons land is de Blauwe Reiger beschermd, maar worden aan de viskwekerijen vergunningen verleend voor afschot (buiten de broedtijd).

De jacht op de Rotgans is in Denemarken nu sinds een vijftal jaren gesloten. Daarvoor schoot men er in sommige jaren 8 à 10 % van de totale populatie. De sluiting van de jacht heeft ongetwijfeld bijgedragen aan het herstel van de populatie van de Zwartbuikrotgans. Nu is alleen nog de jacht geopend op de Grauwe, Kol-, Riet-, Kleine Riet- en Canadese Gans. De jaarlijkse jachtbuit ligt volgens de jachtstatistieken tussen de 10 en de 12 duizend, wat vergeleken met o.a. Nederland niet zo'n hoog aantal is.

Steltlopers

Een hoofdstuk apart is de jacht op de steltlopers, die in Denemarken zelf zeer bekritiseerd wordt. Tijdens de EEG-besprekingen heeft met name ons land deze jacht aangevallen. Naar veler mening moeten we de steltloperjacht zelfs ernstiger opvatten dan

de zangvogeljacht in Zuid-Europa. Er worden jaarlijks ca. 175.000 steltlopers, verdeeld over 15 bejaagbare soorten, geschoten.

Zowel de Wulp als de Regenwulp worden bejaagd. Gemiddeld worden er per jaar 43.000 wulpen bemachtigd, waarvan $\frac{3}{4}$ „gewone” Wulp en $\frac{1}{4}$ Regenwulp. In 1965 werden er nog 55.000 wulpen geschoten, in 1976 nog „slechts” 28.000, hetgeen geweten wordt aan de achteruitgang van beide soorten. De jagers verdedigen zich met verwijzing naar de stijging van de eigen broedvogelpopulatie (nu 250-350 paar), gemakshalve de achteruitgang elders verzwijgend. Van 212 terugmeldingen van in Finland geringde Wulpen werd 32 % geschoten in Denemarken. Een aardige aanduiding van de zware tol die de Deense jagers heffen.

In 1972 is de voorjaarsjacht op (baltsende) Houtsnippen afgeschaft. Daaraan wijt men het dat het aantal geschoten Houtsnippen jaarlijks afneemt. Gemiddeld schoot men er de laatste 15 jaar 24.000 jaarlijks. Van de drie kleine snippen is in Denemarken de Poelsnip niet bejaagbaar. Van Watersnip en Bokje worden er jaarlijks gemiddeld 68.000 geschoten, maar de Deense vogelbeschermers sluiten niet uit dat andere soorten worden gedood omdat de nodige soortenkennis (ondanks een jachtexamen) bij de jagers ontbreekt. Merkwaardig is in dit verband dat men de jacht op de Zilverplevier verdedigt met te zeggen dat deze soort moeilijk van de Goudplevier is te onderscheiden, terwijl daarentegen de jacht op de makkelijk met de Watersnip te verwarren Poelsnip wel is gesloten.

Van de andere steltlopers worden er jaarlijks

Jachtwild

Tot het jachtwild waarop gedurende de laatste jaren de jacht geopend is geweest behoren de volgende soorten:

Roodkeel-, Parel- en IJsdruiker: 1 okt.-1 maart;

Fuut: 1 okt.-1 maart;

Aalscholver: 1 aug.-1 mei;

Blauwe Reiger: 1 juli-1 jan.;

Kol-, Riet-, Kleine Riet- en Canadese Gans: 1 aug.-1 jan.;

Wilde Eend, Zomer- en Wintertaling, Pijlstaart, Smient en Slobeend: 16 aug.-1 jan.;

Tafeleend: 1 okt.-1 maart;

Kuif-, Topper-, IJs-, Eider-, Zwarte Zee- en Grote Zeeëend, Grote en Middelste Zaagbek: 1 okt.-1 maart;

Patrijs: 16 sept.-1 nov.;

Fazantehaan: 1 okt.-1 jan.;

Fazantehen: 21 okt.-1 dec.;

Meerkoet: 16 augustus-1 maart;

Scholekster, Kievit, Zilver- en Goudplevier, Wulp, Regenwulp, Grutto, Rosse Grutto, Zwarte Ruiter, Tureluur, Groenpootruiter, Kanoetstrandloper: 1 aug.-1 jan.;

Watersnip en Bokje: 16 augustus-1 jan.;

Houtsnip: 24 sept.-1 jan. en 1 maart-8 april;

Kok- en Stormmeeuw: 16 aug.-1 maart;

Kleine Mantel-, Zilver- en Grote Mantelmeeuw: 16 aug.-1 mei;

Alk, Dikbekzeekoet en Zeekoet: 1 okt.-1 maart;

Houtduif: 1 aug.-1 jan.;

Huismus, Kauw, Kraai, Ekster en Vlaamse Gaai: 1 juli-1 mei;

Roek: 1 mei-16 april;

Mereel en Kramsvogel: 16 sept.-1 febr.;

Turkse Turtel: 1 nov.-1 dec.

soort	jaarlijks afschot (Holm Joensen '74)	aantal broedparen in Denemarken	Europees winterbestand (Atkinson-Willes 1972)
Wilde Eend	380.000	10.000-en	1.550.000
Wintertaling	76.000	< 200	260.000
Zomertaling	?	< 200	?
Smient	44.000	onregelmatig	485.000
Pijlstaart	13.000	200	70.000
Slobeend	9.500	< 500	63.000
Tafeleend	5.000	350-700	235.000
Kuifeend	35.000	< 500	530.000
Toppereend	8.500	onregelmatig	145.000
Eidereend	136.000	7.500	?
Zwarte Zeeëend	18.000	—	?
Grote Zeeëend	9.000	—	?
Ijseend	11.000	—	?
Brilduiker	25.000	—	142.000
Middelste Zaagbek	7.500	enkele 1000-en	40.000
Grote Zaagbek	5.500	< 25	75.000

(N.B. De Kraakeend is beschermd in Denemarken).

Gemiddelde jaarlijkse Deense jachtbuit in vergelijking met Deense broedvogelbestand en Europees winterbestand (1966-1972).

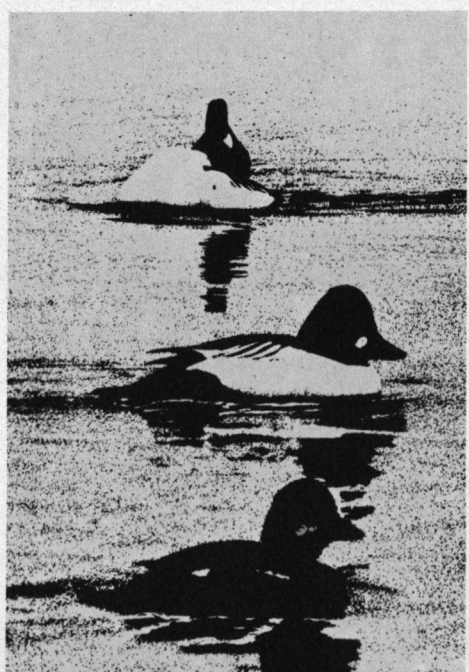
circa 52.000 geschoten. Dat zijn vooral Goudplevieren, Kieviten, Rosse Grutto's, Kanoetstrandlopers en Tureluurs en in mindere mate Groenpoot- en Zwarte Ruiters, Grutto's, Scholeksters en Zilverplevieren. Ook bij de ruiters en de Kanoetstrandlopers bestaat een levensgroot gevaar van verwarring met zeldzamer soorten als Bosruiter en Witgatje, beide schaarse broedvogels in Denemarken.

Meeuwen

In Denemarken worden de meeuwen (Zilver-, Kok-, Storm-, Grote Mantel- en Kleine Mantelmeeuw) echt als jachtwild beschouwd

Gemiddeld worden in Denemarken jaarlijks circa 25.000 Brilduikers geschoten...

Foto: Rudolf Grossmann.

(voor consumptie) en niet in de eerste plaats als onbeschermd of schadelijke vogels. De meeuwenjacht neemt toe. In 1961 schoot men er 112.000, tegenwoordig meer dan 200.000 per jaar. Kok- en Zilvermeeuw nemen af in Denemarken.

Jachtmethoden

De jacht is toegestaan van zonsopgang tot zonsondergang. Op ganzen, eenden, Meerkoeten, Aalscholvers en meeuwen mag echter geschoten worden van 1½ uur vóór zonsopgang tot 1½ uur ná zonsondergang. Dat betekent dat er gejaagd kan worden onder zeer slechte lichtomstandigheden, hetgeen „fout” schieten in de hand werkt.

Op zee, in fjorden en in baaien mag van 1 oktober tot en met 30 april vanaf motorboten, die maximaal 10 knoop (18 km) per uur mogen varen, worden gejaagd.

Schadelijk wild

Hoewel de kraaiachtigen een schoontijd hebben wat de eigenlijke jacht betreft, mogen hun nesten worden verstoord en mogen de vogels zelfs op hun nest worden geschoten. Verder mag op boerenerven, op vuilnisbelten, in afgesloten tuinen, op nertsenfarms en in kippen- en fazantenkwekerijen van alles, zonder vergunning, óók zelfs zonder jachtakte, worden „verdelgd”. Zo mogen worden bestreden: Spreeuw, Merel, meeuwen, Sperwer, Havik, Buizerd, Blauwe Reiger, kraaien, mussen, allerlei zoogdieren (met inbegrip van otters, dassen en marters). Op vliegvelden (ook op kleine airstrips) mogen alle vogels die een gevaar vormen voor het luchtverkeer zonder meer worden geschoten.

Ook de Regenwulp valt in Denemarken onder de vogelsoorten waar nog volop op gejaagd wordt.

Foto: P. Munsterman.

Verantwoording

De gegevens uit dit artikel heb ik voornamelijk uit het door de DOF uitgegeven boekje „Kystfuglejagt og Kystfuglebeskyttelse”, uit het blad Fuglevaern van deze vereniging, uit de Deense jachtwet en uit een (ongepubliceerd) artikel van Hans Skotte Møller, aanvullend met mondelinge mededelingen van Deense relaties.

Ik heb getracht niet meer dan een overzicht te geven van de situatie in Denemarken. Daarbij ben ik in de meeste gevallen niet ingegaan op de vraag welke invloed de Deen-

se jacht heeft op de totale populatie of het Westeuropese (winter)bestand van de betrokken soorten. Omdat er zoveel andere factoren zijn, is die invloed niet te kwantificeren. In veel gevallen is die invloed echter m.i. evident. Met de Deense natuurbeschermers ben ik van mening dat, waar er zoveel bedreigingen zijn, je de directe bedreiging in de vorm van jacht het éérs moet uitschakelen. Jacht op soorten die achteruitgaan — ook al is dat niet in de eerste plaats door de jacht — is moreel niet te verantwoorden.

● Andri Binsbergen, Prinses Irenelaan 323, 2285 GA Rijswijk (Z.H.).

Oók Denemarken protesteert nu met posters tegen de jacht op de wadvogels.

